

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних
економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 8.05056 Міжнародні економічні відносини
за магістерською програмою професійного спрямування «Зовнішньоекономічна
діяльність підприємств (організацій)»

на тему: «Стан та перспективи підвищення ефективності
зовнішньоекономічної діяльності морських портів України (на прикладі Одеського
порту)»

Виконавець:

Студентка 64 групи
факультету міжнародної економіки
Таваліка Ганна Трохимівна

Науковий керівник:

Д.е.н., професор
Козак Юрій Георгійович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми В умовах міжнародної економічної інтеграції транспорт стає однією з важливіших галузей економіки України, яка забезпечує функціонування всього народногосподарського механізму. Особливо актуальним на сучасному етапі розвитку зовнішніх торговельних зв'язків окремих одиниць господарювання є визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності на основі систематизованого ретельного аналізу, який би дозволив розкрити зміни стану експортно-імпоротної діяльності підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Мета дослідження Метою роботи є дослідження стану та перспективи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств морської транспортної галузі на прикладі Одеського порту.

Завдання дослідження:

- визначити сутність та особливості ефективності зовнішньоекономічної діяльності морських портів;
- виявити чинники, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності порту;
- проаналізувати методи визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності порту;
- дослідити сучасний стан ефективності зовнішньоекономічної діяльності Одеського порту;
- оцінити платоспроможність та рентабельність підприємства;
- розробити стратегію щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності Одеського порту.

Об'єктом дослідження є зовнішньоекономічна діяльність Одеського порту.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні засади забезпечення підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності Одеського порту в ринкових умовах.

Методи дослідження базуються на загальнонаукових та емпіричних методичних прийомах економічної науки. У процесі дослідження підходів щодо побудови організаційно-економічного механізму визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств застосовувалися економіко-статистичні й економіко-математичні методи аналізу, методи абстрагування, динамічного програмування, інформаційних технологій ПЕОМ.

Інформаційною базою дослідження є законодавство, нормативно-правові акти з питань зовнішньоекономічної діяльності, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо значущості і ролі ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в системі зовнішніх зв'язків галузі, методичних підходів до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Фактографічна інформація, використана в процесі дослідження, містить офіційні дані Державного комітету статистики України, Державної митної служби України, звітну інформацію досліджуваного підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (53 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінка. Основний зміст викладено на 80 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 9 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання дипломної роботи опубліковано розділ кафедральної монографії «Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство – регіон» (2016 р.)

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕД МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ. Розкрита сутність зовнішньоекономічної діяльності морських портів, визначені особливості, методи та форми здійснення зовнішньоекономічної діяльності морських портів та досліджено методи оцінки стану ЗЕД морських портів.

У РОЗДІЛІ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕД ОДЕСЬКОГО ПОРТУ. Представлена загальна характеристика зовнішньоекономічної діяльності морського порту з повним аналізом ДП «ОМТП», досліджені чинники, які впливають на здійснення ЗЕД на ДП «ОМТП», проаналізовано ефективність здійснення ЗЕД.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕД ОДЕСЬКОГО ПОРТУ. Були розроблені шляхи оптимізації організаційної структури управління зовнішньоекономічною діяльністю Одеського порту.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу зробити наступні висновки.

Морський транспорт є важливою галуззю економіки України, що працює в умовах глобалізації товарообігу і жорсткої конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Його ефективне функціонування є необхідним чинником становлення України, як морської держави, сталого розвитку її транспортно-дорожнього комплексу і економіки у цілому. Він відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні зовнішньоекономічних зв'язків України і характеризується високою ефективністю перевезень порівняно з іншими видами транспорту.

У даній роботі в теоретичному плані були розкриті сутність та особливості ефективності зовнішньоекономічної діяльності морських портів. Було проаналізовано чинники впливу на здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств морської транспортної галузі. На ефективність міжнародних морських вантажних перевезень впливає низка чинників, які дослідники поділяють на дві групи: чинники, що піддаються впливу з боку оперативного управління (технічне забезпечення і обслуговування порту, рівень завантаження транспортної інфраструктури порту та інші); чинники, які не піддаються впливу з боку управління портів (сезонні роботи, наявність та рівень розвитку інфраструктури, нестабільність

умов роботи та інші). Крім того, було визначено методи аналізу ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств морської транспортної галузі, які враховують наступні показники: обсяг роботи, загальний обсяг перероблених вантажів, річний вантажообіг, ефективність експорту порту, коефіцієнт транзитності, відносні показники фінансової звітності, платоспроможності підприємства та динаміки ділової активності.

Було проведено аналіз зовнішньоекономічної діяльності Одеського морського торговельного порту. Одеський порт є лідером в обробці навалочних вантажів, він обслуговує основні експортні та транзитні вантажопотоки між різними країнами.

Проведено аналіз транспортної інфраструктури здійснення зовнішньоекономічної діяльності Одеського морського торговельного порту. Спеціалізовані термінали і комплекси порту з великим парком перевантажувальної техніки дозволяють перевантажувати широкий діапазон вантажів – наливні, навалювальні, тарно-штучні. В Одеському порту гнучко реагують на зміну умов зовнішньої торгівлі, появу і розвиток нових вантажопотоків.

Надано оцінку сучасного стану ефективності зовнішньоторговельної діяльності Одеського порту. Було розглянуто основні показники зовнішньоекономічної діяльності порту, а саме вантажообіг, експорт, імпорт і транзит за 2015 - 2016рр. Згідно з проведеним аналізом, основним напрямком у вантажообігу морського порту є імпорт. Найбільш динамічно розвивається вантажообіг нафти, металу та продовольства.

В експортних міжнародних перевезеннях Одеського порту за аналізований період переважають олія, ліс та метал. Основним транзитним товаром є олія (наливні вантажі).

Таким чином, досліджуване підприємство за результатами проведеного аналізу визнано прибутковим. Підприємство продовжує проводити ефективну зовнішньоекономічну політику та має стабільні позиції на зовнішньому ринку.

Також було розглянуто основні напрямки розвитку транспортної інфраструктури здійснення зовнішньоекономічної діяльності Одеського порту. План розвитку формується по трьом напрямкам: розвиток інфраструктури акваторії морського порту; реалізація інвестиційних проектів на територіях, прилеглих до акваторії морського порту; розвиток інфраструктури території, прилеглої до акваторії морського порту. Після реалізації вищенаведених проектів розвитку, Одеського порту буде спроможне перенаправити значні вантажопотоки до переробки саме на власних причалах.

Проаналізувавши недоліки у роботі Одеського порту, які негативно впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства, нами було розроблено ряд пропозицій. На нашу думку, впровадження цих пропозицій дасть змогу не тільки підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності морського порту, а й досягти позитивних результатів в цілому.

Під час дослідження даного підприємства було виявлено, що Одеський порт має лінійно-функціональну структуру, яка, однак, не в повній мірі забезпечує його ефективну зовнішньоекономічну діяльність, є відносно недосконалою та застарілою. Саме тому нашою першою пропозицією було запропоновано оптимізацію

організаційної структури шляхом створення відділу ЗЕД. Це дозволить більш швидко орієнтуватись на ринку портівих послуг, стати більш конкурентоспроможним підприємством в даній сфері діяльності та залучити до порту більше клієнтів.

Також серед основних пропозицій щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності Одеського порту можна виділити наступні: запровадження мережі Інтранет; розширення номенклатури навантажувально-розвантажувальних послуг; модернізація устаткування з метою підвищення якості надання послуг і зниження витрат; пошук клієнтів через систему прямих угод (контрактів) або через товарні біржі та інші посередницькі організації; використання програми приватизації державних підприємств (створення концесії); удосконалення системи митного контролю; спрощення дозвільних процедур, зменшення часу обробки вантажів; створення спеціальних дослідних і навчальних центрів тощо.

Втілення цих пропозицій дозволить Одеському порту покращити показники зовнішньоторговельної діяльності. Це, у свою чергу, надасть можливість утримати позиції на українському ринку, а згодом і диверсифікувати свою діяльність шляхом виходу на нові ринки. Отже, можемо сказати, що Одеський порт – один з найбільш динамічно розвинених портів України. І так як основні виробничі та фінансові показники протягом останніх років мали позитивну тенденцію до збільшення, то можна вважати, що даний порт і в подальшому буде стабільно розвиватись, постійно збільшуючи масштаби та розширюючи напрямки діяльності.

АНОТАЦІЯ

Таваліка Г.Т., «Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності морських портів України (на прикладі Одеського порту)», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства (організацій)», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – зовнішньоекономічна діяльність Одеського порту.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства, фактори які впливають на зовнішньоекономічну діяльність морських портів України.

Проаналізовано позитивні та негативні чинники, що впливають на діяльність підприємства, оцінено потенціал та ефективність здійснення зовнішньоекономічної діяльності Одеського порту.

Запропоновано оптимізацію організаційної структури управління ЗЕД Одеського порту, поліпшення розвитку транспортної інфраструктури здійснення ЗЕД, запропонована стратегія підвищення ефективності ЗЕД Одеського порту.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, підвищення ефективності, розвиток ЗЕД, ефективність ЗЕД, транспортна інфраструктура, морські порти, організаційна структура.

ANNOTATION

Tavalika Ganna, “The status and prospects for increasing the efficiency of foreign economic activity of Ukraine sea ports (on example of SE “Commercial port of Odessa”) thesis for Master degree in specialty «International economic relations» under the program «Foreign economic activity of enterprise (organisations)», Odessa National Economic University, Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is foreign economic activity of port of Odessa.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of foreign economic activity of enterprise, factors which influence on foreign economic activity of Ukraine sea ports.

Positive and negative factors influencing the activity of the enterprise are analyzed, potential and efficiency of foreign trade activity of the port of Odessa is estimated.

Optimization of management organizational structure of foreign activity, development of transport infrastructure implementation of foreign economic activity and the strategy of increasing the efficiency of foreign trade activity of the port of Odessa are proposed.

Keywords: foreign economic activity, increasing the efficiency, development of foreign economic activity, efficiency of foreign economic activity, transport infrastructure, sea ports, organizational structure.